

KERANOVA GOLUBINKA I MOSTAČA - IZMEĐU PROMINE I MILJEVACA

Goran Rnjak¹, Stipe Maleš²

¹Speleološki odsjek HPK Sv. Mihovil, Šibenik

²Speleološki odsjek HPD Željezničar, Zagreb

► Uvod

Miljevačko-prominsko područje omeđeno je sa zapadne i jugozapadne strane rijekom Krkom, s istočne i jugoistočne rijekom Čikolom, a sa sjeverne i sjeveroistočne planinom Prominom. Kako između Miljevaca i Promine nema jasnog reljefnog razgraničenja, ono se može provesti tek na temelju administrativno utvrđenih granica naselja. Ovo se područje speleološki istražuje dugi niz godina pri čemu svakako treba naglasiti da je najveći istraživački trud uložen u

istraživanje rubnih područja platoa, odnosno kanjone rijeka Krke i Čikole (Lukić, 1990/1991; Barišić, 2015). Na temu tih istraživanja napisani su brojni stručni, ali i znanstveni članci, diplomski radovi te priopćenja na skupovima i kongresima. Speleološki objekti na navedenom području nerijetko se spominju i kao izvori ugroze i onečišćenja jer se u njih odlažu velike količine otpada svih vrsta (Kulušić i sur., 2011; Radulović, 2012), a k svemu tome u njih nepoznati počinitelji svako toliko ubacuju i žive životinje, primarno pse. O akcijama izvlačenja

pasa koji su u jednoj od jama boravili toliko dugo da su se uspjeli kotiti pisano je kako u speleološkoj literaturi tako i u dnevnim tiskovinama. Koliko je područje Miljevaca i Promine nepoznato, pokazuje podatak da se i dalje na tom području pronalaze novi speleološki objekti, ali i novi kanali u špiljama i jamama poznatim od prije.

Prema svojim morfološkim karakteristikama svakako se ističu Keranova golubinka (sinonimi: Keranova jama, jama Marići) i Jama Mostača.

► Keranova golubinka

Keranova golubinka nalazi se na području Oklaja, kod zaseoka Marići, u kršu nedaleko od puta koji spaja Oklaj i Širitovce. Jama je označena na TK 5000, a vidljiva je i na DOF-u. Prvo istraživanje ove jame provedeno je 2007. godine kada do nje dolaze Tomislav Jerković, Mladen Matetić, Anton Vukičević (SO Promina) i Goran Rnjak (SO Mosor). Tom prilikom izrađen je i prvi nacrt jame (Rnjak, 2011). Jama je kasnije posjećena u nekoliko navrata prilikom čega je uočena nedostatnost postojećeg nacrtu. Izradi novog, znatno detaljnijeg i opsežnijeg nacrtu pristupaju S. Maleš (SO Željezničar) i G. Rnjak (SO Sv. Mihovil) 2019. godine. Tom prilikom jama je opremljena sa

suprotne strane od mjesta na kojem su prethodno postavljena sidrišta, a s razlogom ulaska u do tada nepregledane niše u ulaznoj vertikali i potragom za novim kanalima. Rezultat istraživanja dobiven nakon obrade podataka je 230 m duljine i 58 m dubine. Ulaz u jamu eliptičnog je oblika, nalazi se na krškoj zaravni, a dimenzija je 20 x 13 m. Već s površine jamski se kanal okomito spušta, pri čemu se najviša točka pokosa ispod vertikale u jami nalazi oko 20 m niže od kote ulaza, kod zida izgrađenog u jami. Dalje se spušta niz strmi pokos, na kraju kojega je niski prolaz u završnu dvoranu iznad koje se uzdiže dimnjak. Neposredno prije kraja pokosa, par metara iznad glavnog kanala nalazi se ulaz u bočni kanal koji se strmo spušta do najljepše

zasigane dvorane u jami koja je ujedno i najniža poznata točka u cijelom objektu. Iznad zida je najprije blago zaravnat kanal koji uskoro prelazi u vertikalu čije je dno prekriveno sedimentom, dok se nastavak kanala razdvaja na dva kraća ogranka koji se uzdižu i završavaju u uskim nišama. Pregledom objekta nisu uočene perspektive za daljnja speleološka istraživanja.

I dalje ostaje nepoznanica tko je, kada i zašto gradio zid u jami? Kako su se graditelji i korisnici jamskog prostora dolje spuštali? Sve su to pitanja na koja će, nadajmo se, u budućnosti odgovoriti arheološka istraživanja.

Ulazna vertikalna Keranove golubinke | Foto: Goran Rnjak

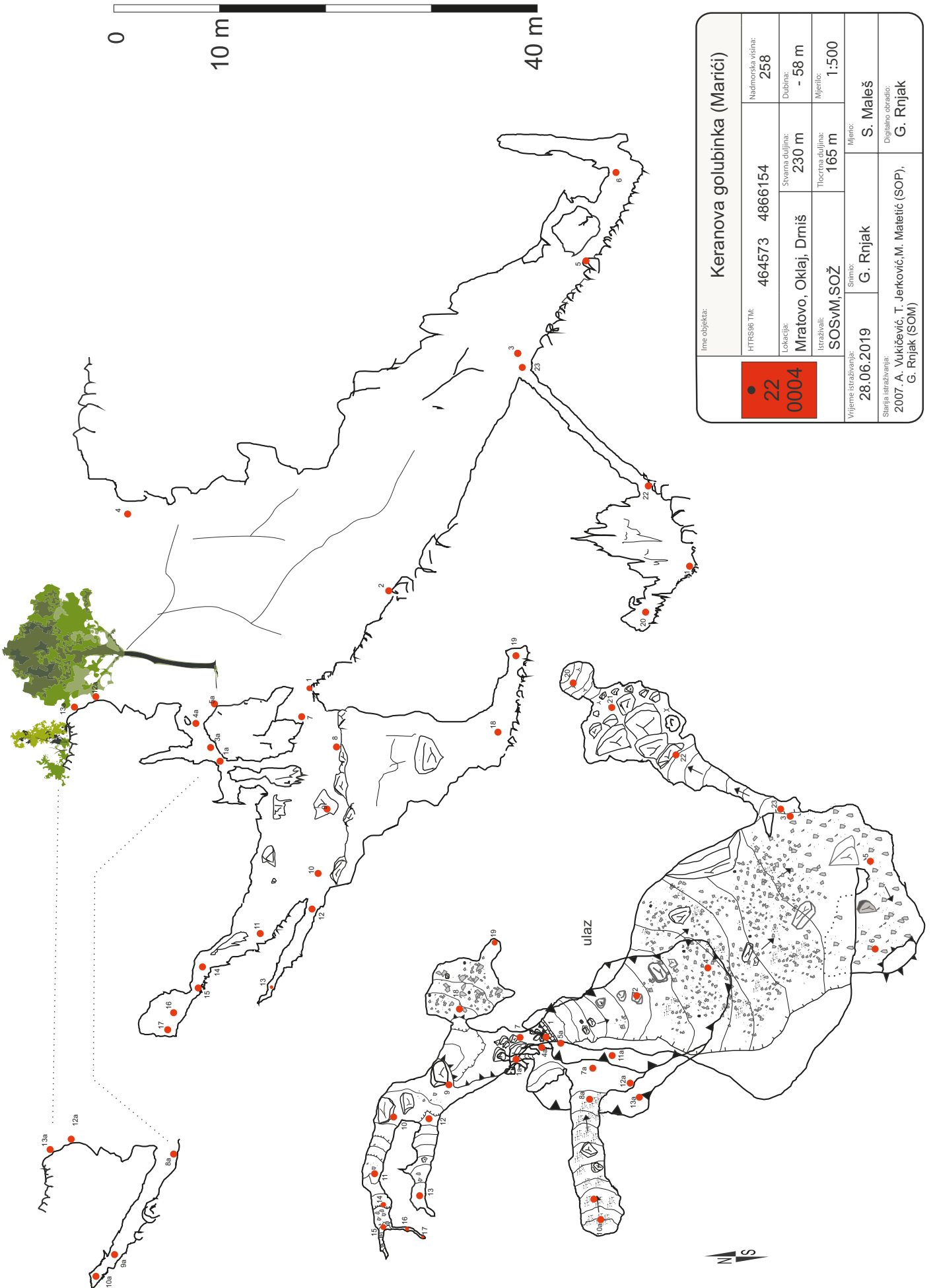

Na dnu sipara Keranove golubinke | Foto: Goran Rnjak

Zid izgrađen u jami
na 20 m dubine
Foto: Goran Rnjak

Ime objekta: Keranova golubinka (Marići)		HTFS96 TM: 464573 4866154		Nadomska visina: 298	
Lokacija: Mratovo, Oklaj, Drmiš		Svarna dužina: 230 m		Dubina: - 58 m	
Istraživali: SOSvM, SOŽ		Tlocrna dužina: 165 m		Mjerilo: 1:500	
Vrijeme istraživanja: 28.06.2019		Štima: G. Rnjak		Mjeno: S. Maleš	
Starija istraživanja: 2007. A. Vukičević, T. Jerković, M. Matetić (SOP), G. Rnjak (SOM)		Dijelno obradio: G. Rnjak			

► Mostača

Istraživanje Mostače proveli su 2010. članovi SO Promina (Anton Vukičević i Tomislav Jerković), a 2011. i SO Sv. Mihovil (Mario Blatančić, Zlatan Trokić). U različitim prilikama jama je kasnije posjećena još par puta, a izradi recentnog nacrtu pristupaju 2019. S. Maleš (SO Željezničar) i G. Rnjak (SO Sv. Mihovil). Mostača se također nalazi na krškom platou, na administrativnoj granici između Miljevaca i Promine. Do jame je najlakše pristupiti lošim makadamskim putem ispod trase dalekovoda te dalje po koordinatama kroz krš. Iako je

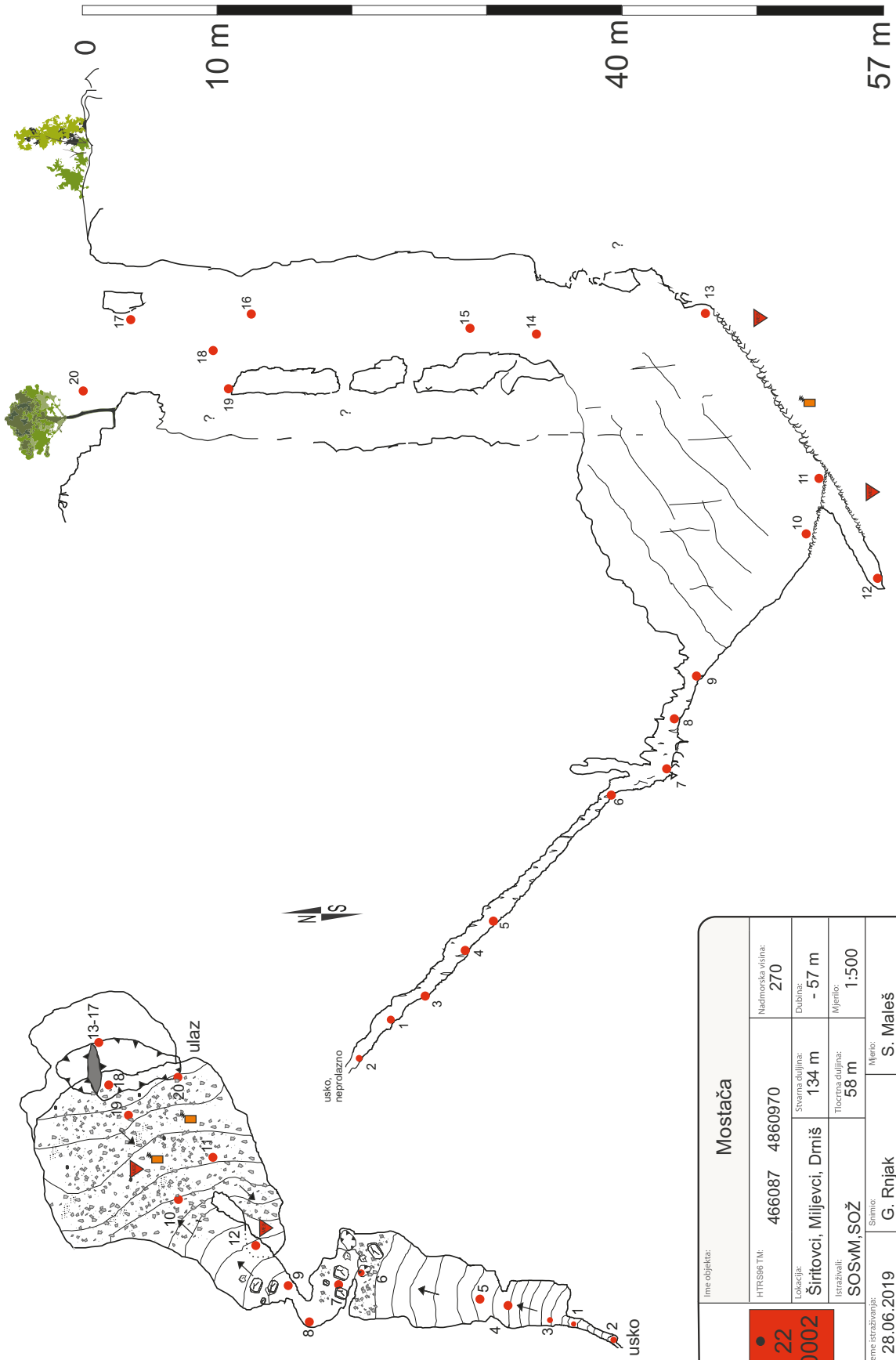
ulaz u jamu dimenzija 10 x 5 m, nije uočljiv jer se također kao i kod prethodno opisane Keranove golubinke, nalazi u razini s tlom. Ulaz je odijeljen prirodnim mostom po kojem je jama i dobila ime. Već nakon ulaza slijedi vertikala kojom se spušta do sipara na dnu jame. Sipar, koji ujedno tvori dno, sačinjen je od kamenja, ptičjeg izmeta i ostataka minsko-eksplozivnih sredstava kojih u jami ima jako puno. MES odbačena u jamu ne potječu iz Domovinskog rata već su unutra odbačena puno prije, a njihovo stanje nije poznato. Iznad dna dalje se uzdiže strmi kanal koji doseže najvišu točku oko 20 m ispod

razine ulaza. Kanal završava uskom, neprolaznom pukotinom, a na njegovu kraju nije primijećena cirkulacija zraka ili kakva druga naznaka koja bi ukazivala na daljnje pružanje. Iako je pretpostavka da se radi o istom prostoru koji je tek odijeljen prirodnim mostovima, u budućnosti bi trebalo postaviti i pregledati paralelni kanal ulazne vertikale. Izuzev toga, nisu uočene druge mogućnosti za speleološko istraživanje u Mostači. Obradom podataka i sređivanjem nacrtu ustanovljeno je kako je Mostača duboka 57 m i duga 134 m.

Ulaz u Mostaču | Foto: Goran Rnjak

Ime objekta: Mostača		Nadmorska visina: 270	
HTRS96 TM: 466087	4860970	Dubina: - 57 m	
Lokacija: Širitovci, Miljevci, Drmiš		Mjesto: 1:500	
Svarna dužina: 134 m		Mjesto: 1:500	
Istraživači: SOSVM, SOŽ		Mjesto: S. Maleš	
Vrijeme istraživanja: 28.06.2019		Dijelno obradio: G. Rnjak	
Svrha istraživanja: 2010-2014. SOP, SOSVM		Dijelno obradio: G. Rnjak	
M. Blatanić, Z. Trokić (SOSVM)			

Spuštanje niz ulaznu vertikalu u Mostači | Foto: Goran Rnjak

MES u Mostači | Foto: Goran Rnjak

► Zaključak

Naposljetku možemo zaključiti da speleološki objekti skrivaju brojne tajne koje još treba otkriti, ali svakako ne bi smjeli predstavljati kante za smeće.

► Literatura

- Barišić, T. (2007). NP Krka 2007. Nastavak preliminarnih istraživanja speleoloških pojava. Helop 4.
- Barišić, T. (2015). Špilje kanjona Čikole od mosta Saranča i Lasmača. Helop 12.
- Kulušić, A., Pandžić, M., Rnjak, G., Rosić, R., Vlašić, I., Kalajžić, J. (2011). Contamination of karst underground in Miljevci plateau (Croatia). Poster. In: Book of Abstracts, 19. Međunarodna škola krša „Klasični krš“: Zaštita krškog podzemlja, Postojna, Slovenia.
- Lukić, O. (1990/1991). Speleološka istraživanja na području Nacionalnog parka „Krka“, Speleolog, godište 38-39, str. 4-16.
- Radulović, G. (2012). Zbrinjavanje otpada u kršu – primjer Miljevačkog platoa. Diplomski rad. Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek.
- Rnjak, G. (2011). Crtime sa speleoloških istraživanja. Subterranea Croatica, Vol. 9 No. 13, str. 15-18.
- <https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/spaseni-psi-iz-jame-u-kojoj-su-bili-godinu-dana-20090817> (pristupljeno 4. 7. 2023.)
- <https://radiodrnis.hr/gss-ponovno-na-miljevcima-spaavao-pse-iz-krake-jame/> (pristupljeno 4. 7. 2023.)

Keranova golubinka and Mostača between Promina Mt and Miljevci

The Miljevci-Promina Mt area is bounded on the west and south-west by the river Krka, on the east and south-east by the river Čikola, and on the north and north-east by the mountain Promina. Since there is no clear relief demarcation between Miljevci and Promina Mt, it can only be implemented on the basis of the administratively determined settlement boundaries. This area has been speleologically explored for many years. Numerous professional and scientific articles, diploma theses and announcements at meetings and congresses have been written on the subject of these researches. Speleological objects in the mentioned area are often mentioned as sources of danger and pollution because large amounts of waste of all kinds are deposited in them, and in addition to all this, unknown perpetrators occasionally throw live animals into them, primarily dogs. Actions to retrieve dogs that stayed in one of the pits for so long that they managed to have a litter over were written about both in speleological literature and in daily newspapers. How unknown the area of Miljevci and Promina Mt is, is shown by the fact that new speleological objects are still being found in the area, as well as new channels in caves and pits known from before. Keranova golubinka (synonyms: Keranova jama, Marići jama) and Jama Mostača certainly stand out because of their morphological characteristics.